

ע מ כ נ י ס ת י ל ג ז ב ר ו ת

אחרי מספר חדשים בעבודתי בגזברות, רוצה אני להעלות כמה נקודות כלליות בקשר לבנין משק הכספים שלנו.

מחזור ההוצאות במשקנו מורכב מחמשה סעיפים עיקריים: א. שלומים לארגון משקי עמק חפר; ב. שלומים לספקים אחרים (לרוב שטרות); ג. שלומים למוסדות הקבוץ - קרן הקבוצ, משקי הקבוץ ומפעל הבניה; ד. שלום הלוואות; ה. החזרת גמ"חים (גמילות הסדים - כיום שם כולל להלוואות שונות הניתנות ממקורות פרטיים וגם בנקאים להקפות זמן שונות, החל מכמה ימים וכלה במספר שנים, מבלי להיות צמודות למטרה מסוימת).

הכסוי למחזור ההוצאות החדשי בא בשני מקורות: המשק (כולל העשייה), והלוואות וגמ"חים. במשקנו מהווים הכנסות המשק מדי חודש כ-50% מכלל כסוי ההוצאות, ו-50% באים ממקורות אחרים. בהשוואה לכלל המשקים הקבוציים זהו ממוצע מתקבל על הדעת. מובן מאליו שיש ליחס הזה בין הכנסות המשק והכנסות ממקורות אחרים השפעה רבה על עבודתו של הגזבר. במשקים שההכנסות מהמשק מגיעות רק ל-30-40%, הגזבר טרוד בעבודתו היום-יומית בחיפוש אחרי מקורות כספיים. לעומת זאת, בישובים שההכנסות מהמשק מגיעות ל-70% ומעלה - ויש כאלה - הרי שם יש לגזבר האפשרות לעבוד בצורה מסודרת ומתוכננת, ולא לקחת כספים בכל צורה ובכל מחיר.

במשקנו היינו רגילים שנים רבות למצב שרוב ההכנסות מהמשק התרכזו בחודשי הקיץ. כיום אין הדבר כך: הכנסות הענפים מתחלקות פחות או יותר שווה במשך כל השנה, וגם לעובדה זו יש השפעה על עבודתו של הגזבר - היא מהייבט אותו לחלק גם את ההוצאות לאורך כל חודשי השנה, ובתוכם גם את ההשקעות. חשוב שחברים יבינו זאת ולא יראו בדחיה בצועם של ענינים רק חוסר שיתוף פעולה מצד הגזבר, אלא רצון והכרה לשמור על שווי משקל במאזן הכספי החודשי.

החלוקה השווה בהכנסות החודשיות באה מהענפים המרכזיים: רפת, ברוזיה, לול, מטעים (כולל פרס ובננות), כותנה, גת והחבתינה, המהווים כל חודש 35-40% מכלל ההכנסות. כל זע-זוע קטן בייצור בענפים האלה מעמיד אותנו מבחינה כספית במבחינים קשים. לכן אני רוצה כאן להדגיש את חשיבותם של הגידולים העונתיים שהם אמנם קטנים מבחינת המחזור הכספי האבסולוטי, אך ההכנסות מהם מידיות ומרוכזות לרוב בחודש אחד. המדובר בגידולי גן-הירק, תירס "גת", סלק סוכר (שהשנה נרגיש היחב בחסרונו בחודשים מאי ויוני). גידולים כאלה, אם הם מצליחים, עלולים לחת במועדם גם יותר מ-10% מההוצאות החודשיות.

א ח ד ב מא י

25
**יומן
המשק**

גבעת חיים
הקיבוץ הפאוחז

י"ח אייר תשכ"ד
30 באפריל 1964 מס' 17

1 במאי - מסמל את עלייתו של האדם העובד ושל מעמד הפועלים מדכוי וניצול לחיים נאותים ולעצמאות.

1 במאי - לליכוד תנועת הפועלים !!

לביצור משק פועלים עצמאי !!

.....

כי יש יום ונגע החורש בכתפי הזורע,
ומלח הנדודים יחבוק למוציא החטה,
והשתר יאיר שלום-תבל מסיני עד קוריאה,
אדירים כעמל ויפים כאחיה מזמוריה -
שהדנו עפר השדות,

מרחב-ים

והמון-בני-תמותה.

(נתן יונתן)

מספר מלים בקשר לרביית. היינו רגילים בשנים עברו
 לאמור כי אין להשקיע בלי מימון מתאים. הכוונה היתה להלוואה
 מהסוכנות, הממשלה, המיחוח, שניתנו למשקים ברביית של 4-7%.
 לאחר הפיחות אנו משלמים עבור הלוואות חדשות מהסוג הזה 10-11%
 שזה למעשה משתווה לרביית הבנאים הרגילה, כמעט. מכאן אנו
 צריכים להמנע מהיסקנות: א. גם אם נקבל מימון מתאים לכל
 ההשקעות שלנו, עצם העובדה שאנחנו מחליפים הלוואות ב-4-7%
 בהלוואות של 10-11% יעלה את טכום הרביית שנשלם בשנים הבאות,
 אפילו בלי הגדלת החוב; ב. צריך להיות ברור לכלנו שהלוואות
 ב-10-11% אינן מתאימות לפיחות מסק חקלאי, ואין
 אנו צריכים להשקיע לפי אפשרות של השגת הלוואות (כמו בשנים
 קודמות, כשהאשראי היה מצומצם ביותר), אלא אך ורק לפי שיקול
 של המינימום ההכרחי בצרכנות והכדאי
 ביותר ביצרנות.

לסיום: לא פעם שמעתי מפי חברים כי משקנו מוקם על ידי
 הגדלת החוב, ואין דרך אחרת. כיום, עם הגדלת היקף הייצור,
 יודעים אנו גם להצביע על דרך אחרת. משק היודע להשקיע כל
 שנה רק את אשר נשאר לו מהפחות ורווח - ויש משקים כאלה
 בקבוץ המאוחד - מפסיק להגדיל את החוב הכללי ומתחיל לבנות
 את משקו מעבודתו הוא. באם נצליח במשקנו להגדיל את הרווח-
 היות הענפים במספר אחוזים ביחס למחזור הכללי, יהיו גם לנו
 כל הנתונים לכך. ואם נדע להרכיב את חכנית ההשקעות לפי
 המינימום הדרוש, נוכל כבר בתקופה הקרובה להצטרף לאותם
 המשקים הבונים משק עצמאי גם מבחינה כלכלית.

צבי פולק x x x x x

x - x - x - x - x - x - x - x - x - x - x - x - x
 |
 | ב ש ע ה ט ו ב ה ו מ ו צ ל ח ת |
 | נולדה לנו |
 | ק ב ו צ ת ה י נ ו ק ו ת ! |
 | ברכות להורים, לאחים ולמפשחות הגדלות |
 | לטניה ולגדעון גורן |
 | להולדת ה ד ס |
 | לשוש ולעוזי גלר |
 | להולדת ה ת א ו מ ו ת |
 | מ ז ל ט ו ב ו ו |

ב ח ק ל א ו ת

שני עבודות המוניות מתרכזות בימים אלה: א. גמר קטיף
 הולנסיה החייב להסתיים בשבוע הראשון של מאי; יש לקטוף עוד
 60-70 טון. ב. דיילול השופעים המשופעים פרי; על אף הדיילול
 הכימי יהיה עלינו להשקיע 4-5 י"ע לדונם תוך השבוע הקרוב.
 בגלל לחץ העבודות והטיולים של כיתות ביה"ס חיפשנו ומצאנו
 עזרה מבחוץ: פלוגת בנות מהנח"ל העובדת השבוע במשך 4 ימים
 בקטיף ובדיילול. בהודמנות זאת אנו מודים לפיקוד הנח"ל
 ולגדוד על שגילו רצון טוב למבצע זה.

מיד עם גמר עבודות אלה תעבור נקודת הכובד לכותנה
 המשובשת בעשבים רב-שנתיים. הזריעה נסתיימה - אחרי שנאלצנו
 להפוך 300 ד' ולזרעם מחדש - ועתה מתארגן הצוות לקלטורים
 למיניהם ולנקוי השטח מעשבי בר.

בשלחין חורשים ומכינים את השטחים לזריעת תירס "גת" -
 בסוף השבוע נזרע את החלקות הראשונות. הכנת השטח מתאחרת כי
 האדמה עדין ספוגה וטיבות ויש קשיים בעיבוד הקרקע. יחד עם
 זאת עלינו למהר, כי התירס מהחלקות ע"י נדי מובלה חייב לרדת
 לפני אמצע יולי - מועד התחלת עבודות הניקוז.

פרטים על תכנית הניקוז - ביומן הבא.

בגן-הירק ממשיכים לאסוף מלפפונים. לעת עתה המחירים
 הם טובים, אבל יש להניח כי יורדו ביחס הפוך לעליית החום.
 שטח תפוחי האדמה נראה יפה. נוציא אותם בסוף יוני. המיון
 יהיה במשקי עמק חפר. הארגון החליט שכל משק המגדל ת"א עליו
 לתת עובדים למיון - עובד אחד לכל 25 ד' שטח. לפי מפתח זה
 יהיה עלינו לתת שני אנשים החל מראשית יוני.

בלול הולך ומסתיים הנקוי ובאמצע מאי נתחיל לאכלס אותו
 מחדש. התקשרנו עם חברת אמיסרגז להקנות כיפות גד. הם
 הבטיחו לבצע את העבודה בראשית מאי.

כלים: לפני שבוע קנינו מחרשה מעמיקה בתוצרת הארץ,
 במקום הישנה שלנו. הכלי החדש הוכנס מיד לעבודה ונראה כי
 חרישתו טובה. בימים הקרובים צריך להגיע טרקטור פורדסון
 דקסטרא חדש צר-מידות, המיועד לכרם.

יש לציין שהברד הכבד שירד עלינו ביום ב' שעבר היה
 מקומי ולא פגע בשטחי מחדרין. גם הגשם החזק ירד רק בסביבת
 המחנה בעוד שבמזרח - שטחי קקון - היו רק טיפות או לא ירד
 גשם כלל.

למען ההיסטוריה - במחנה היו שטחים לבנים מברד עוד מאוחר
 בערב, ועוד בכוקר נמצאו גרגירי קרח במקומות מוגנים!

פ ת י ק מ ר כ ז ת ה ח י נ ו ך

XX השבוע, במזל טוב, נולדו לנו שלשה תינוקות. התאומות
תהיינה באופן זמני בחדר ליחוד בשכונת הפרדס, בקרבת חדרה של
שוש, והבן של שושנה יצורף זמנית כששי לקבוצה של הדסה.

בניית הפעוטון מתקדמת די מהר ואין כל אפשרות להחיש את
גמירתו עוד יותר.

גם הכיתה הכוללת עומדת עתה באמת בשלבי גמר ויש לקוות
שבעוד שבוע העבור כיתה ו' ללמוד בה - לבית המגורים יעברו
רק כעבור שבועות אחדים.

השבוע סומן המקום להקמת חדר העיון.

XX החקיימה ישיבה ראשונה של מועצת החינוך. דובר בעיקר על
הצורך בדיונים יסודיים על עתיד ביה"ס, כיוונו והיקפו. נבחר
מספר ועדות לשם הכנת הדיון, אשר בקופו יובא לפני הציבור
כלו. יש קשי רב לזמן את הישיבות כי הרבה חברים חשובים
בדיונים אלה עובדים בחוץ. גם יואל שניר, אשר ירכז את ביה"ס
בשנה הבאה, עדין מגויס.

XX החטיבה, החל מכיתה ז', יוצאים בל"ג בעומר למחננון של
יום וחצי בכרמל. השכבה הצעירה מתכוננת למחננון של יום אחד
בחפצי-בה.

XX החטיבה מכינה את "שבוע החטיבה". בתכנית: שיחה עם
יוסי כהן על גרעיני בנים, המחננון הנ"ל, בערב שבת מסיבה של
כל החטיבה עם כל המשק לציון 13 שנה לקיום החטיבה, יום
ספורט, ולסיום כנס של שכבות הנעורים של גבעת-חיים, שפים,
גבעת-ברנר, נען, בארי ומשמר הנגב (בנען).

רוח מאיר XXXXXXXXXXXX

הנהלת החשבונות מודיעה:

קופת הבית העמוד לרשות החברים לחלוקת תקציבים
שונים, פחאות לאספקה והוצאות נסיעה בימים ב' - ה' בשבוע.
בימים א' ו-ו' אין לפנות לקורט ולהנהלת
החשבונות בכלל בעניני כסף להוצאות אישיות.

XXXX

נ ס י ע ו ת ל ח ו ' ל

בהתחשב עם רבוי הפניות וחוסר האונים של ועדת החברים
להענות להם, על מוסדות המשק לדון בהקדם בהנחיות ולהביאן
לאישור לאספה.

להלן לקט הנחיות שלוקטו מחוך החלטות הקבוץ הארצי ומהח-
לטות של ישובים שונים בקבוץ המאוחד. בחלקן מובאות ההנחיות
בשלמותן, בחלקן שונו, ויש גם סעיפים שעדין לא הוצעו באף
מקום.

1. א. המשק קובע סכום שנתי שיוקדש למימון נסיעות.
ב. " " מספר י"ע " " " " "

2. במסגרת התקציב של כסף וימי עבודה תשתדל ועדת החברים
לקבוע מקסימום נסיעות במשך השנה.

3. חור. לקביעת החור תשמשנה ההנחיות הבאות:

- א. חברים שלא היו בחו"ל.
- ב. חק וגיל.
- ג. ביקורי הורים שאינם יכולים לבקר את בניהם בארץ
(במקרים כאלה יוקדם החור).
- ד. חור מקביל לבנים חברים.

4. עם קבלת ההנחיות הנ"ל בטל הנוהג הקודם.

5. במקרים מסוימים יאשר המשק, כאשר ימצא הצדקה לכך,
נסיעות ממומנות על ידי קרובי החברים (להקדמת החור).

6. כספי פצויים או ירושה אינם מזכים את החבר בנסיעה.

7. החבר משתתף א) בכספי ההבואה המגיעים לו באותה שנה או
בשנה שאחריה; ב) בימי החופש השנתי ובאותם ימי חופש שהוא
צבר עד מועד הנסיעה. ג) במקרה שהחבר עבר בנסיעה על ימי
העבודה שהוקצבו לו, עליו להחזירם אחרי שובו.

8. המשק יחפש דרכים לנסיעות מאורגנות וקבלת הנחות.

9. המשק יעודד השתתפות בפסטיבלים בין-לאומיים, אירועי
ספורט וכדומה.

10. נסיעות של חברים מגויסים ע"י החנועה או מוסד כלשהו
טעונות אישור האספה.

11. המשק יבדוק כל נסיעה חוזרת של מגויס וישתדל להציע
מועמד שטרם בקר בחו"ל, באם יימצא מתאים לתפקיד.

12. לאחר שיוחלט עקרונות על ההנחיות ייקבע התקציב בכסף
ובימי עבודה. במסגרת תקציבית זו תציע ועדת החברים את היחס
של נסיעות בין המבוגרים והבנים, ועוד פרטים הזקוקים לבון.

יהושע מ.

ה ח ב ת נ י ה - ל ה י ו ת א ו ל ח ד ו ל ?

בימים אלה יוכרע גורל החבתניה - לחיסול או להמשך.
ברצוני, לפי כך, להסביר לחברים את הסיבה האמיתית, מדוע כה מעט חברים עובדים בה.

לדעתי, יום העבודה בחבתניה הוא ארוך מדי, מ-6 בבוקר עד 4 אחה"צ. מזה יורדה חצי שעה ארוחת בוקר, ושעה ל"מנוחת צהריים". למעשה, אין זאת מנוחה, כי ההליכה הלך וחזור לחדר האוכל וממנו, גוזלת את כל הזמן ומעייפת יותר מהעבודה, בעיקר בקיץ בחום הגדול. לכן הצעתי היא להתאים את זמני העבודה בחבתניה לאלה הנהוגים ב"גת" ולהביא את האוכל למקום.

נוסף על כך, יש צורך בטרקטור אשר יגיש את חבילות העצים להחוף למכונה, כי סחיבת החבילות הכבדות מתאימה לטכניקה של ימי משה וכו'...

גם מרכזי העבודה של הזמנים תרמו למצב הקשה, ע"י חוסר התענינות וחוסר דאגה. ובאם סידרו אנשים הרי לרוב לא היו מתאימים והפועלים השכירים לועגים להם ומסיתים אותם שלא יעבדו שם - להם מטרות מטלהם והעיקרית היא שחבל להם על מקום עבודה בו הם מרויחים טוב. מצד שני, הם מנצלים את המצב הקשה של חוסר חברים עובדים, ולא פעם צריך להתחנן לפניהם שיעבדו, כמו שמתחננים לפני ילד שיאכל.

בזמן האחרון עזבו את החבתניה ששה מאנשי המקום, 3 מה-נוער ו-3 חברים, ועכשיו יש דרישה לפטר 10 פועלים שכירים. באם רוצים להמשיך בקיום החבתניה, יש להכניס עכשיו 6 חברים אשר ילמדו את העבודה עוד לפני שהשכירים עוזבים, אחרת אין לחשוב על קיום המפעל.

לבסוף הנני רוצה להוסיף, כי מחוץ לתועלת הגדולה שיש לבזברים מהחבתניה, נהנים ממנה ענפים: לול, ברוזיה ורפת מהשבבים, והמטעים למיניהם מפסולת העצים. כל זה יש לקחת בחשבון כשחושבים על עתיד המפעל.

אברהם ורדי
XXXXXXXX

ה ע ר ו ת מ ה צ ד ל ע נ י ו מ ר כ ז י

כל עם ועם היושב בטח על אדמתו מזה עידן עידנים מפתח מדור לדור את סגנון חייו, ועם זה צורת ישוביו, בכפר ובעיר. אנחנו בשטח אחרון זה עוד בראשית הדרך, אם כי האדם הישראלי וצורתו הבולטת - איש הקבוץ - מתחיל כבר להסתמן בקוים ברורים במפת העמים.

קשיים רבים לנו במשך השנים בעיצוב דמות ישובנו: ראשית חוסר הכרה בחשיבות העניין, ואחר כך חוסר ידע מצד אחד, ומאידך נתעוררו בעיות מקצועיות (ופסיכולוגיות!): איך להתאים את זכרונות העבר הבלתי מודעים - הנוף והכפר האירופי - אל המציאות הים-תיכונית, וכיצד לכרוך את הנעים עם המועיל ולספק בעת ובעונה אחת את הצרכים והמאווים של ציבור עובדים כה שונה כשהמשק עצמו מורכב מענפי חקלאות שונים, תעשייה ושרות.

רמזתי רק במעט על הקשיים העצומים שעמדו ועדיין עומדים על דרכו של כל איש אשר רוצה להתמודד עם המשימה ליצור צורה לישובנו.

זהו בדיוק אשר עשה בנימי בשנים האחרונות בעבודתו בגינות הנוי: הוא התמודד עם הבעיות - בחלקן פיזיות-טכניות ובחלקן שורשיות נעוצים עמוק יותר... אך אי-אפשר לא לציין עם פרישתו (הזמנית, כך אנו מקווים) מעבודתו זו, את ההישג הבולט של עקשנותו והתמסרותו: הישוב שלנו לבש צורה הכיוון הותורה והתקדמנו לאמע הדרך, אף אם המטרה עדיין רחוקה.

את ההישג הזה יכול בנימין לראות בסיפוק ואולי הרגשה זו תגרום לו שלא ינתק ממפעלו לצמיתות...

ולממשיכים אחריו: עלו והצליחו והמשיכו בדרך המלך!

א--א

XXXXXX

ל ש א ל ת ה ע י ש ו ן

קטעים מתוך מאמר של אריה גולני
ביומן אפיקים, 27.3.64.

"אנחנו קבלנו בירושה, ללא גישה בקורתית, את הדעה המוט-עית, הרווחת בעולם הגדול, שהעישון נמנה על סוג הצרכים החיו-ניים של בני אדם, ואנו מספקים סיגריות כדבר מובן מאליה לכל דורש. אך לאמיתו של דבר "יצר העישון" הוא הרגל בלבד, אשר לרוב נרכש בגיל צעיר מתוך קלות דעת ורצון להדמות למבוגרים. והשאלה היא, כיצד לבלום את החהליך הזה בקרב הדור הצעיר.

"הפתרון שברצוני להציע מושתת על ההנחה העקרונית כי אין להכיר בסיגריות כמצרך חיוני שהחברה חייבת לספקו ע"י תקציב מיוחד... מכאן שלילת השיטה הקיימת של חלוקת הסיגריות הפוטר את המעשן מויתור כלשהו על סיפוק צרכיו האחרים למען העישון.

"הצעתי הינה איפוא לבטל את התקציב המיוחד לסיגריות. המעשנים בכח (המתחילים) יספקו לעצמם את הסיגריות מתקציב

ש ב ו ע ב מ צ ד ה

פעם ספר יעקב אבישי על החפירות הארכיולוגיות במצדה. בהזדמנות זו פנה אלי ואמר: "אח צריכה לצאת למצדה. אח לא השכחי את זה". התיחסתי לזה כאל אבסורד. אמנם שאלתי על כל הפרטים, אך לא התיחסתי לזה ברצינות. הפחידה אותי העלייה יום-יום על ההר, יום העבודה הארוך... תנאי ידור ואוכל לא ענינו אותי ביותר. אחרי שיקול רב החלטתי שזאת בכל אופן חויה בלתי רגילה שאין להחמיצה.

פניתי למשלחת - ומיד קבלתי אינפורמציה מלאה, שאלון וכרטיס מתנדב, וביום א', 5.4 יצאנו לבאר-שבע. בגן העיר היה המפגש. לשם החלו להגיע כל מיני טיפוסים - בשנים, בקבוצות קטנות וגדולות. אח כלם היה קל לזהות... בין המתנדבים היו רבים מחו"ל ואפילו לא מאחינו בני ישראל.. צעירים וצעירות בלונדיניות.

בדיוק בזמן הנקוב הגיעו המדריכים. על מכוניות צבאיות העמיסו את כל המטען, הדומם וגם החי, ויצאנו לדרך. אחרי כשעה שננסיעה עזבנו את כביש ערד ונכנסנו למדבר ממש-דרך לא דרך, בין הרים ועמקים, אם כי על שביל סלול. אחרי טלטולים בריאים הגענו למחנה שלרגלי המצדה, מצד הסוללה.

המחנה, מחנה כובשי מצדה החדשים, הנו מסודר ונקי. שבילים מסומנים באבנים מטוידות מובילים לאוהלים הגדולים בני שמונה מיטות. יש גם "בניני" ציבור - אוהל מרפאה, אוהל ביה-כנסת, חדר-אוכל ושקם.

חילקו אותנו לאהלים. קבלנו הסבר על סדר עבודה, נוהג וכללי זהירות. חילקו תלושי אוכל.

בבוקר בחמש פחות רבע העירו אותנו בום-קול "בוקר טוב, בוקר נפלא לחיילים ולגדנ"עים, למתנדבים" או "קומו אנעי המדבר, מיהרו לאכול ולעלות להר" - כל בוקר היה לו פזמון אחר. היה זה מפקר המחנה, סרן בעבר, ואיש פלמ"ח בעבר הרחוק. גם בגכעה-חיים היה פעם, ובהזדמנות ספר לנו: "כעת", הוא אומר, "כבר אפשר לגלות איך שסחבנו אצלכם סוכר" וגם על הברווזים שלנו היתה לו מלה טובה...

אוכלים ארוחת בוקר ועולים להר, בשורה עורפית. האויר קל, נעים וקריר. נוף אנושי זה כל כך לא תואם את נוף המדבר. בין שמים והרים אפורים צועד נחשול אדם, 200 איש, והם כקומץ קטן, שורת נמלים זעירים - נושפים ונושמים ועולים.

בשעה 6 ההר מתמלא חיים וקם לתחיה. קבוצות קבוצות, כל אחת עם מדריך, מתפזרים לכל צדי ההר. יש מה לראות, ויש מה לחשוב. כלי העבודה הם: מריצה, כף בנאים, פטיש-חפירה, מער, סלים ונפה. שני אנשים מנפים אח אדמת הלס העולה בענן שמימה, ואחרי זה מחפשים על הרשת את המציאות - וגם מוצאים!

אחרי שני ימי עבודה מתחילים לדבר בשפת הארכיולוגים: גליתי פלס-חיים, מצאתי אוסטרקון, ברונזה (כזאת מצאתי אני), מטבע מחקופת הורדוס. מתבוננים בשברי זכוכית עתיקה, מלקקים שברי חרס - ומרגישים עוד את המלח מהתבשיל... ואם מגלים סימן של תנור או טיח על קיר - אזי נדרשת זהירות ועדינות והמוצא כאלה מרגיש את עצמו כחוקר כמעט. ובאורח פלא ממש נמצא ברגע זה שמריה על ידו, הוא כורע על ברכיו, בזריזות ובהרגש קודש הוא מסיר את האבק - ואז הקבוצה נהפכת לארכיו-לוגים ומסתכלים לו על הידים; וכשהוא קם, אסור לנגוע במקום עד שבאה "האחות" ומזריקה זריקה פלמטיק בכדי שזה לא יתפורר. מצלמים, מסמנים על המפה במספר - והקבוצה מאושרת.

בין ה-200 איש, הרוב הם חיילים וגדנ"עים. היו גם שתי כיתות י' ו-י"א מהקבוץ, עם מורה ומטפלת, ועם ערבי הווי, שירה וריקודים.

את המבוגרים כמונו אפשר היה לספור על האצבעות של שתי הידים. הצעירים הטתכלו עלינו בפליאה, כאילו נדחקנו לתחום לא לנו. אבל לאט-לאט נופלות המחיצות ונוצרת מעין משפחיות; ופה ושם אתה שומע שיחה "שמע, אצלנו עובדת חברה מבוגרת, היא יותר טובה מצעירה" - "אחה מספר לי", עונה השני, "שלנו יותר טובה משתי צעירות". והם צודקים, המבוגרים עובדים ברצינות, כי התנדבו; והם, הצעירים, עובדים במסגרת צבאית וזאת חובה. ביניהם יש ויש - גם כאלה שלא היו באים לו שאלו לדעתם.

אבל יש גם כאלה שנחפסים לענין ומתמסרים, ואפילו חוזרים לעוד מחזור מרצונם הטוב. אך ברגע שמוצאים משהו חושב יש-הת-עוררות והתלהבות כללית. בקבוצה שלי למשל מצאנו: 5 טבעות, 4 אבני טבעות בעלי פיתוח יפה, הרבה זכוכית צבעונית. תרסיים? כמעט כבר לא עושים רושם. יגאל ידין ועוד יותר שמריה ממש משתפים את העובדים בעבודה כשונה בשווה.

אין מתח בעבודה, אך עובדים, רוצים להספיק ולהתקדם. את חלקו החשוב נוהן האויר הטוב השורר בחלק זה של ארצנו - לא יאומן, אבל אין מרגישים עיפות. יורדים בשלש אחרי הצהריים, למעלה מ-10 שעות אחרי שקמת מהמיטה, ואחה מרגיש עצמן קל ורענן. כאבים רבמטיים - כאילו לא היו מעולם.

בין הדמויות הבולטות אני רוצה להזכיר את החובשת - אחות מוסמכת מהולנד, לא יהודיה, אשה מבוגרת בשנים וצעירה ברוחה, זריזה כמו אילה. היא לא מועסקת כחובשת, היא עולה יום-יום

אמנם ישבנו עד קרוב ל-2 לפנות בוקר באותו ליל יום העצמאות והקשבנו לעלילות ההעפלה, אך כמובן שמענו רק אפס קציהו אפילו ממה שיש לחברינו אנו לספר. לכן

א/ק תיאודור הרצל

היה זה בשנת 1947 ואני - בקבוץ בעיר לודז. באחד הימים של חודש פברואר הודיעו לי שיש לי הזדמנות לנסוע ארצה בעליה ב' ובעוד שבוע ימים תצא קבוצה ראשונה מכל סניפי "דרור" בפולין. הייתה זו ראשית העליה מארץ זו, ומקבוצי הייתי אני היחיד שנקבע לעליה. הסכמתי וכעבור זמן קצר יצאתי למקום המפגש, קרוב לגבול הצ'כי.

בסוף פברואר, בבוקר אחד מוקדם וקר, עברנו את הגבול. היינו כ-50 איש, בחורים ובחורות. אתנו יחד עבר את הגבול-יצחק טבנקין, כשהוא צועד בראש הקבוצה ושוקע בשלג כך שרק חצי גופו העליון נראה לנו. כך הגענו לעיר הגבול הצ'כי - נחוד. שם נפרדנו מטבנקין ונסענו לפראג וכעבור שבועיים - ברכבת לצרפת.

בצרפת ריכזו אותנו במחנה רחוק מכל ישוב, תחת פיקוח ה"הגנה". היו שם 4 שליחים מטעם ההגנה שפקדו על המחנה, וכ-10 בחורים מביננו נבחרו להיות עוזריהם. שמרנו על המחנה והתאמנו בהדרכת השליחים, והם לימדו אותנו איך לנהוג בשעת הצורך.

אחרי שבועיים קבלנו הודעה כי באותו לילה עלינו להיות בנמל - יצאנו בחצות ובשעות הבוקר הגענו ועלינו על האניה, קרוב ל-3000 איש. הפלגנו תחת דגל פאנאמה - רב החובל היה איש תל-יוסף.

באניה שכבנו כמו סרדינים, לשבת לא היה מקום, בין קומת "מיטות" לשניה היו 60 ס"מ. כמעט כל חברי היו חולים במחלת ים ואני טפלתי בהם: קבלתי אוכל ושתייה במטבח וחילקתי להם, אבל לרוב לא אכלו. מי שהרגיש יותר טוב, עלה על הסיפון. שבועיים ארבה הנסיעה וב-13 באפריל קבלנו הודעה מההגנה שמחכים לנו עם 30 סירות. בערב התקרבו לחוף הרצליה - היינו כ-10 ק"מ מהחוף - ופתאום התקרבו אלינו 2 אניות משחית משני הצדדים ואנחנו - ביניהם. הם דרשו מרב-החובל לא להלחם ולהעביר את האניה תחת פיקודם. לא הסכמנו, ופרץ הקרב. הם רצו לעלות על האניה, אנחנו זרקנו בקבוקים וקופ-סאות שימורים, ואז הם התחילו להשתמש בגאזים. נגד הגאזים היינו חלשים, שכבנו על הרצפה אין אונים, והם קפצו על האניה. באותו זמן הם כמובן הפסיקו להשתמש בגאזים, ואנחנו חידשנו את המלחמה. הקרב היה אכזרי, בחושך, בלב ים, נגד פיראטים עם נשק חם, ונפלו קרבנות - היו 5 הרוגים ולמעלה מ-50 פצועים. אז קבלנו הודעה מרב-החובל, שבעצמו נלחם כמו גיבור, להפסיק את הקרב.

לפני הכניעה זרקנו לים ארגזים עם אוכל, וגם חלקים מהאניה זרקנו והשמדנו, וזה נמשך כל הלילה. בבוקר הגענו לנמל באחת האניות שלהם, הורדנו את ההרוגים והפצועים, והמשכנו בשביחת-רעב - סירבנו לודת מהאניה וסירבנו לקבל אוכל מהאנגלים - כל מה שהביאו שפכנו עליהם חזרה. רק אחרי הצהריים עלו על האניה אנשי הסוכנות והביאו תפוזים.

למחרת עזבנו את האניה לפי דרישת הסוכנות. הייתי האחרון שירד - הסתתרתי וחשבתי להתחמק, אבל האנגלים ערכו חיפוש מדוק-דק ותפסו אותי וקבלתי מהם מכות. גרשו אותנו לקפריסין, הייתי שם קרוב לשנתיים, וחזרתי ארצה ב-25 בינואר 1949.

שמעון וינוקר

א/ק טירת צבי

דרכי ארצה היתה כדרך כל המעפילים בימים ההם - יצאנו מהונגריה לאיטליה ושם שהינו 10 חודשים, עד שהגיע תורנו לעליה. באניה המעפילים "טירת צבי" יצאנו מנאפולי בדרכנו לארץ - כ-800 מעפילים, ברובם הגדול חברי תנועות נוער חלוציות מאורגנים בגרעינים. אחרי נסיעה של 12 יום הגענו לחיפה. גודל אניתנו היה כגודל רוב האניות - נלכדנו ע"י הבריטים וגורשנו לקפריסין שם מצאנו ציבור של כ-14,000 מעפילים.

גם במחנות המשכנו את חיינו במסגרת התנועה. ארגנו חיי חברה קבוציים בכל השטחים, השתחפנו באופן פעיל בחיי תנועת "דרור", בארגון "ההגנה" ובכל שטחי החיים התרבותיים והחברתיים של המחנה. אחרי שהשלטונות הבריטיים הפסיקו לשחרר את המעפילים לעליה, השתתפנו במסגרת ה"הגנה" בבריחה מהמחנות ע"י הפירת מנהרה דרכה רצינו לברוח ע"מ להגיע ארצה.

התנאים במחנה היו קשים אך רוחנו לא נשברה; שאיפתנו היחידה היתה לברוח ולהגיע ארצה ולקחת חלק במאמץ הישוב. לא היינו יחידים בשאיפה זו. לכל ציבור המעפילים במחנות קפריסין היה סימן הכר אחד: לא להכניע אלא להלחם על החופש. זה היה כ כחנו המוסרי ולמען זה היינו מוכנים גם לתת את החיים, ואמנו היו ששילמו בחייהם.

לבסוף אני חייב להודות לשני חברי גבעת-חיים, פרנסו ויצחק אגמי (תנחום א' ותנחום ב') שמילאו תפקידים חשובים בקפריסין ועזרו לנו להתגבר על המצב. עשו עבודה רבה וטובה.

שמחה הקש

